

GOSPODARSKE POGODBE

*Tradicionalni in novejši
posli gospodarskih
subjektov*

Vesna Kranjc

LEXPERA®

GV
ZALOŽBA

Ljubljana 2020

Predgovor

Vse od sprejetja prvih kodifikacij civilnega prava velja, da je gospodarskim poslom v okviru splošnega obligacijskega prava zaradi vsebinskih razlik treba priznati določeno samostojnost. Z razvojem pa so se te razlike še poglobljale. Vezane so na posebno ureditev v nacionalnih zakonskih pravilih, številna avtonomna pravila ter prizadevanje za poenotenje zakonskih in avtonomnih pravil na mednarodni ravni.

Knjiga *Gospodarske pogodbe: tradicionalni in novejši posli gospodarskih subjektov* obravnava institute in posle, značilne za poslovanje gospodarskih subjektov. Njihova ureditev je prilagojena posebnostim poslovanja gospodarskih subjektov. Nekateri od teh institutov so izrecno urejeni v Obligacijskem zakoniku ali v avtonomnih pravilih mednarodnih organizacij. V knjigi pa je pozornost namenjena tudi poslom, ki so se uveljavili v novejši poslovni praksi, zato še niso zakonsko urejeni in so tudi v pravni teoriji manj raziskani.

Delo je prenovljena izdaja knjige *Gospodarsko pogodbeno pravo* iz leta 2006. Več poglavij je spremenjenih in dopoljenih, ker so se spremenili v njih obravnavani pravni viri. Spet druge dopolnitve prejšnjega besedila so namenjene jasnejši predstavitvi in razlagi spornih vprašanj, upoštevana pa so tudi spremenjena stališča sodne prakse in teorije. Najpomembnejša novost so na novo dodana poglavja, ki obravnavajo novejša posla s področja zavarovanja obveznosti, distribuiranja blaga in storitev ter izvajanja investicijskih del.

Pri vsakem posameznem poslu so predstavljeni ekonomski oziroma gospodarski razlogi zanje, opozorjeno je na morebitne slovenske posebnosti pri ureditvi in na drugačno mednarodno ureditev, dodana pa je tudi primerjava z istovrstnimi posli. K boljši ponazoritvi pripomorejo primeri iz prakse in sodne odločbe, koristna pa bo tudi navedena dodatna literatura.

Upam, da bo knjiga bralcem v pomoč tako pri razumevanju načel in pravil gospodarskega pogodbenega prava kot pri razreševanju zahtevnejših vprašanj s področja poslovanja gospodarskih subjektov.

Klemnu Drnovšku se zahvaljujem za izdelavo stvarnega kazala, družbi Lexpera (GV Založba) pa za izdajo knjige.

Avtorica

Maribor, november 2019

Vsebina

1. Gospodarsko pogodbeno pravo v pravnem sistemu	25
2. Viri gospodarskega pogodbenega prava	45
3. Zastopanje gospodarskih subjektov.	77
4. Sklenitev pogodbe	101
5. Kršitev pogodbe, sankcije in vpliv spremenjenih okoliščin na pogodbeno razmerje	143
6. Plačila in instituti za zavarovanje pogodbenih obveznosti	183
7. Zakonsko urejene in zakonsko neurejene pogodbe	269
8. Prodajna pogodba	275
9. Posredniška pogodba.	333
10. Komisijska pogodba	347
11. Agencijska pogodba ali pogodba o trgovinskem zastopanju	367
12. Distribucijska pogodba	393
13. Pogodba o franšizingu	405
14. Pogodba o finančnem leasingu	413
15. Pogodba o faktoringu	437
16. Špedicijska pogodba	447
17. Skladiščna pogodba	465
18. Pogodba o kontroli blaga in storitev.	483
19. Gradbena pogodba in z gradnjo povezane pogodbe.	495
20. Pogodba o nadzoru pri gradnji.	541
21. Gradbena pogodba in z gradbeno mešane pogodbe po pravilih FIDIC	553

Kazalo

1. Gospodarsko pogodbeno pravo v pravnem sistemu	25
1.1. O monizmu in dualizmu pogodbenega in gospodarskega pogodbenega prava	26
1.1.1. Izrecna drugačna pravila za gospodarske pogodbe	28
1.1.2. Posebni pravni viri za gospodarske pogodbe.	29
1.1.3. Drugačna uporaba in razlaga pravnih standardov v gospodarskih pogodbah.	29
1.2. Gospodarska pogodba, gospodarski subjekt	31
1.3. Značilnosti gospodarskih pogodb	33
1.3.1. Množičnost pri sklepanju poslov	33
1.3.2. Specializacija	33
1.3.3. Koncentracija kapitala	34
1.3.4. Povezanost gospodarskih poslov z bančnimi posli	34
1.3.5. Svetovna povezanost gospodarskih subjektov	35
1.3.6. Arbitraže in posebna sodišča	35
1.3.7. Večja zaščita upnika	35
1.3.8. Hitrost pri sklepanju in izpolnjevanju gospodarskih poslov	36
1.4. Poenotenje gospodarskega pogodbenega prava	36
1.4.1. Aktivnosti mednarodnih organizacij	37
1.4.1.1. Mednarodna trgovinska zbornica	37
1.4.1.2. Inštitut UNIDROIT	38
1.4.1.3. UNCITRAL.	40
1.4.2. Poenotenje v okviru EU	41
1.5. Gospodarsko pogodbeno pravo v pravnem sistemu	43

2. Viri gospodarskega pogodbenega prava	45
2.1. Posebnosti pravnih virov gospodarskega pogodbenega prava	46
2.2. Standardi gospodarskega pogodbenega prava	48
2.2.1. Splošno o standardih gospodarskega pogodbenega prava	48
2.2.2. Dobri poslovni običaji	50
2.2.3. Skrbnost dobrega strokovnjaka	52
2.2.4. Poslovni običaji	52
2.2.4.1. Opredelitev poslovnih običajev	53
2.2.4.2. Regulativna funkcija poslovnih običajev	54
2.2.4.3. Poslovni običaji kot sredstvo razlage	55
2.2.5. Praksa, vzpostavljena med strankama	56
2.3. Avtonomna pravila	57
2.3.1. Splošno o avtonomnih pravilih	57
2.3.2. Uzance	59
2.3.2.1. Opredelitev uzanc	59
2.3.2.2. Uporaba uzanc, če se stranki zanje dogovorita	60
2.3.2.3. Uporaba uzanc, če se stranki zanje ne dogovorita	61
2.3.2.4. Regulativna in razlagalna funkcija uzanc	61
2.3.2.5. Uzance in poslovni običaji	62
2.3.3. Splošni pogoji pogodbe	62
2.3.3.1. Splošno o razlogih za nastanek in normiranje splošnih pogojev pogodbe	62
2.3.3.2. Opredelitev splošnih pogojev pogodbe	64
2.3.3.3. Kdaj splošni pogoji pogodbe obvezujejo	65
2.3.3.4. Izrecna in domnevana privolitev	65
2.3.3.5. Ožji krog dispozitivnih pravil v splošnih pogojih pogodbe	68
2.3.3.6. Nasprotje med splošnimi pogoji pogodbe in izrecnimi dogovori	69
2.3.3.7. Razlaga splošnih pogojev pogodbe	69
2.3.4. Trgovinske klavzule	69
2.3.5. Neratificirane konvencije, pravila mednarodnih organizacij, vodniki, vzorčne pogodbe	70

2.4.	Hierarhija pravil gospodarskega pogodbenega prava	72
2.5.	<i>Lex mercatoria</i>	73
3.	Zastopanje gospodarskih subjektov	77
3.1.	Splošno o zastopanju	78
3.1.1.	Osebe v zvezi z zastopanjem	78
3.1.2.	Razmerja v zvezi z zastopanjem	79
3.1.3.	Neposredno in posredno zastopanje	79
3.1.4.	Sistemizacija pravil o zastopanju	80
3.2.	Korporacijski zastopniki gospodarskih subjektov . . .	80
3.3.	Pooblaščenци gospodarskih subjektov	83
3.3.1.	Splošno o pogodbenih zastopnikih ali pooblaščenčih . . .	83
3.3.2.	Razlogi za posebna pravila o pooblaščenčih gospodarskih subjektov	85
3.3.3.	Težnje v primerjalnem in mednarodnem pravu	86
3.3.4.	Prokurist	89
3.3.4.1.	Kdo je prokurist	89
3.3.4.2.	Obseg pooblastila	90
3.3.5.	Splošno pooblastilo	91
3.3.6.	Pooblaščenec po zaposlitvi	92
3.3.6.1.	Kdo je pooblaščenec po zaposlitvi	93
3.3.6.2.	Obseg pooblastil	94
3.3.7.	Trgovski potnik	96
3.3.7.1.	Kdo je trgovski potnik	96
3.3.7.2.	Obseg pooblastila	96
3.3.8.	Ponudba in sprejem ponudbe s strani nepooblaščenčene osebe, z izjavo na poslovnem papirju . . .	98
4.	Sklenitev pogodbe	101
4.1.	Soglasje volj – predpostavka za veljavno sklenitev pogodbe	102
	<i>Volja in izjava volje</i>	104
4.2.	Primerjalno pravo in mednarodna pravila o sklenitvi pogodbe	105
4.3.	Bistvene sestavine pogodbe	106
4.4.	Faze pri sklepanju pogodb	108

4.5.	Ponudba in sprejem ponudbe	109
4.5.1.	Opredelilni elementi ponudbe	109
4.5.1.1.	Volja predlagatelja, da je v primeru sprejetja zavezan ..	109
4.5.1.2.	Bistvene sestavine	110
4.5.1.3.	Določenost naslovnika	111
4.5.2.	Pravni učinek ponudbe	111
4.5.3.	Veljavnost ponudbe	112
4.5.4.	Sprejem ponudbe in njegovi učinki	114
4.5.4.1.	Pravočasen sprejem	114
4.5.4.2.	Istovetnost sprejema s ponudbo	115
4.5.4.3.	Sprejem z dopolnitvami in spremembami, ki ponudbe bistveno ne spreminjajo	116
4.5.4.4.	Volja za sprejem ponudbe	117
4.5.5.	Načini sprejema ponudbe	117
4.5.5.1.	Sprejem s konkludentnim ravnanjem	117
4.5.5.2.	Molk in sprejem ponudbe	118
4.6.	Pogajanja	120
4.6.1.	Splošno o pogajanjih	120
4.6.2.	Nepoštena pogajanja – pogajanja brez namena skleniti pogodbo	122
4.6.3.	Odškodninska odgovornost za nepoštena pogajanja	124
4.6.4.	Pogajanja in vsebina pogodbe	124
4.7.	Predlogi javnosti za sklenitev pogodbe	125
4.7.1.	Vabilo k dajanju ponudb	125
4.7.2.	Razstavljanje blaga	126
4.7.3.	Katalogi in oglasi	127
4.7.4.	Javni razpis, licitacija	127
4.8.	Predpogodba	131
4.8.1.	Sklenitev predpogodbe	131
4.8.2.	Pravni učinki predpogodbe	132
4.8.3.	Rok za sklenitev glavne pogodbe	132
4.8.4.	Vpliv spremenjenih okoliščin na obveznost iz predpogodbe	133
4.9.	Instituti poslovne prakse o doseženi stopnji soglasja	133
4.9.1.	Sporazum o pogajanjih	134

4.9.2.	Punktacija	134
4.9.3.	Pismo o nameri	135
4.9.4.	Okvirna pogodba	135
4.9.5.	Pisna potrditev ustno sklenjene pogodbe	137
4.10.	Sklenitev pogodbe, ko obe stranki uporabita splošne pogoje pogodbe	139
4.11.	Kraj in čas sklenitve pogodbe	141
5.	Kršitev pogodbe, sankcije in vpliv spremenjenih okoliščin na pogodbeno razmerje	143
5.1.	Kršitev pogodbe in sankcije	144
5.1.1.	Slovenski pravni red	144
5.1.1.1.	Neizpolnitev pogodbe	145
5.1.1.2.	Nepravilna izpolnitev	147
	<i>Izpolnitev z zamudo</i>	<i>148</i>
	<i>Izpolnitev s stvarnimi in pravnimi napakami</i>	<i>148</i>
	<i>Delna izpolnitev</i>	<i>151</i>
5.1.1.3.	Poslovna odškodninska odgovornost	154
5.1.2.	Mednarodna pravila	159
5.2.	Omejitev in izključitev odgovornosti	161
5.2.1.	Vloga pogodbenih dogovorov o odškodninski odgovornosti	162
5.2.2.	Kogentna in dispozitivna pravila o poslovni odškodninski odgovornosti	164
5.2.3.	Klavzule o omejitvi in izključitvi odgovornosti	166
	<i>Splošne klavzule o oprostitvi odgovornosti</i>	<i>166</i>
	<i>Klavzula Mednarodne trgovinske zbornice o višji sili ..</i>	<i>168</i>
	<i>Klavzule o izključitvi odgovornosti za določene rizike ..</i>	<i>170</i>
	<i>Klavzule o omejitvi odškodnine</i>	<i>171</i>
	<i>Klavzule o izključitvi odgovornosti pojasnjevalne narave</i>	<i>172</i>
5.3.	Vpliv spremenjenih okoliščin na pogodbeno razmerje	173
5.3.1.	Nemožnost izpolnitve	174
5.3.2.	Oteženost izpolnitve (<i>clausula rebus sic stantibus</i> , <i>hardship</i>)	175
5.3.2.1.	Opredelelitev oteženosti izpolnitve	176

5.3.2.2.	Posledice oteženosti izpolnitve	178
5.3.2.3.	Klavzula MTZ o oteženosti izpolnitve – ICC Hardship Clause 2003.	179
6.	Plačila in instituti za zavarovanje pogodbenih obveznosti	183
6.1.	Vloga institutov za utrditev in zavarovanje pogodbenih obveznosti	184
6.1.1.	Obligacijskopravna in stvarnopravna zavarovanja	185
6.1.2.	Akcesorna in neakcesorna (abstraktna) zavarovanja	186
6.2.	Plačilni instrumenti.	186
6.2.1.	Sočasna izpolnitev pogodbenih obveznosti, prenumerandni, postnumerandni posel.	186
6.2.2.	Načini plačila, sankcije ob neplačilu	188
6.2.3.	Dokumentarni akreditiv	190
6.2.3.1.	Dokumentarni akreditiv kot bančni posel	190
	<i>Opredelitev</i>	190
	<i>Gospodarski pomen.</i>	191
	<i>Viri.</i>	191
	<i>Osebe pri akreditivnem poslovanju</i>	192
	<i>Faze pri poslovanju z dokumentarnim akreditivom.</i>	194
	<i>Načela dokumentarnega akreditiva</i>	195
	<i>Vrste dokumentarnih akreditivov</i>	196
	<i>Akreditivni dokumenti</i>	198
6.2.3.2.	Akreditivna prodaja.	199
	<i>Kakšen akreditiv mora zagotoviti kupec</i>	200
	<i>Pravne posledice, če dokumentarni akreditiv ni odprt ali če ni skladen s prodajno pogodbo</i>	204
	<i>Pravne posledice, če dokumentarni akreditiv ni unovčen</i>	205
6.2.4.	Dokumentarni inkaso	208
6.3.	Pogodbena kazen.	208
6.3.1.	Opredelitev in gospodarski pomen.	208
6.3.2.	Značilnosti pogodbene kazni	210
6.3.3.	Pogodbene kršitve, za katere je mogoč dogovor o pogodbeni kazni.	211
6.3.4.	Višina pogodbene kazni	213
6.3.5.	Pogodbena kazen in odškodnina	214

6.3.6.	Pogodbena kazen in primerjalno pravo	214
6.4.	Ara, odstopnina, varščina	215
6.4.1.	Ara	215
6.4.2.	Odstopnina	217
6.4.3.	Varščina	218
6.5.	Poroštvo	219
6.5.1.	Opredelitev in gospodarski pomen	219
6.5.2.	Značilnosti poroštva	220
6.5.3.	Predmet poroštva	222
6.5.4.	Vsebina in obseg porokove obveznosti	223
6.5.5.	Razmerja pri poroštvu	225
6.5.5.1.	Razmerje med porokom in glavnim dolžnikom	225
6.5.5.2.	Razmerje med porokom in upnikom	226
6.6.	<i>Del credere</i> zavarovanje	227
6.7.	Patronatska izjava	227
	<i>Neobvezujoče patronatske izjave</i>	<i>229</i>
	<i>Obvezujoče patronatske izjave</i>	<i>230</i>
6.8.	Bančna garancija	231
6.8.1.	Splošno o neodvisni bančni garanciji in njen gospodarski pomen	231
6.8.2.	Viri	232
6.8.3.	Vrste bančnih garancij in primerljiva zavarovanja	233
6.8.4.	Razmerja pri bančni garanciji	237
6.8.5.	Poziv za plačilo in drugi pogoji v neodvisni bančni garanciji	238
6.8.6.	Zavrnitev plačila zaradi neizpolnjevanja pogojev iz bančne garancije	241
6.8.7.	Preprečevanje zlorab neodvisnih bančnih garancij	243
6.9.	Menica	245
6.9.1.	Splošno o menici in njen gospodarski pomen	245
6.9.2.	Viri meničnega prava	246
6.9.3.	Značilnosti menice	247
6.9.4.	Načela meničnega poslovanja	248
6.9.5.	Bistvene menične sestavine	250
6.9.6.	Dospelost menice	253

6.9.7.	Druge menične sestavine	253
6.9.8.	Trasirana in lastna menica	256
6.9.9.	Akcept menice.	257
6.9.10.	Indosament ali prenos menice	258
6.9.11.	Aval ali menično poroštvo	260
6.9.12.	Plačilo menice.	260
6.9.13.	Menični ugovori	263
6.9.14.	Zahtevki zaradi neupravičene obogatitve	265
6.9.15.	Bianko menica.	265
7.	Zakonsko urejene in zakonsko neurejene pogodbe	269
7.1.	Splošni in posebni del obligacijskega prava.	270
7.2.	Avtonomija volje in kreativna poslovna praksa	270
7.3.	Uporaba pravil za zakonsko neurejene pogodbe.	272
7.3.1.	Nominatne in inominatne pogodbe	272
7.3.2.	Zložene, mešane in <i>sui generis</i> pogodbe	272
8.	Prodajna pogodba	275
8.1.	Prodajna pogodba po OZ in Dunajski konvenciji	276
8.1.1.	Razlogi za kodifikacijo mednarodne prodajne pogodbe	276
8.1.2.	Izhodišča za pripravo in razlago Dunajske konvencije . .	278
8.1.3.	Uporaba OZ, Dunajske konvencije in merodajnega prava	280
8.1.4.	Vprašanja, urejena z Dunajsko konvencijo, in uporaba merodajnega prava za druga vprašanja.	283
8.2.	Opredelitev in bistvene sestavine prodajne pogodbe	287
8.3.	Izpolnitev prodajne pogodbe	290
8.3.1.	Obveznosti prodajalca	290
8.3.1.1.	Izročitev – dobava blaga	290
8.3.1.2.	Kraj izročitve	292
8.3.1.3.	Čas izročitve	293
8.3.2.	Obveznosti kupca	294
8.3.2.1.	Prevzem blaga	294
8.3.2.2.	Plačilo cene (kupnine)	295
8.4.	Prehod nevarnosti	301
8.4.1.	Opredelitev	301

8.4.2.	Trenutek prehoda	303
8.5.	Klavzule Incoterms	305
8.5.1.	Splošno o klavzulah	305
8.5.2.	Pogodbene obveznosti, na katere se nanašajo klavzule..	308
8.5.3.	Struktura zbirke Incoterms	310
8.5.4.	Posamezne skupine klavzul	311
8.6.	Kršitve prodajne pogodbe in sankcije	315
8.6.1.	Kršitve prodajalca in sankcije kupca po OZ	315
8.6.1.1.	Splošno o vrstah kršitev	315
8.6.1.2.	Pregled blaga in grajanje, rok za uveljavljanje zahtevkov	316
8.6.1.3.	Stvarne napake	319
8.6.1.4.	Količinske napake	323
8.6.2.	Kršitve prodajalca in sankcije kupca po Dunajski konvenciji.	324
8.6.3.	Kršitve kupca in sankcije prodajalca po OZ	330
8.6.4.	Kršitve kupca in sankcije prodajalca po Dunajski konvenciji.	331
9.	Posredniška pogodba.	333
9.1.	Splošno o pogodbениh tipih v distribuciji blaga in storitev	334
9.2.	Splošno o posredniški pogodbi	335
9.2.1.	Ekonomski razlogi za sklepanje posredniških pogodb ..	335
9.2.2.	Opredelitev in pravna narava	336
9.2.3.	Posredniška pogodba v primerjalnem pravu	339
9.2.4.	Posebna pravila o posredniških pogodbah	340
9.3.	Pravice in obveznosti posrednika	340
9.3.1.	Iskanje in izbira stranke	340
9.3.2.	Vodenje posredniškega dnevnika	341
9.3.3.	Odškodninska odgovornost posrednika	342
9.4.	Pravice in obveznosti naročitelja	343
9.4.1.	Obveznosti naročitelja glede posredovane stranke.	343
9.4.2.	Odstop od pogodbe	344
9.4.3.	Plačilo posredniku.	344

10. Komisijska pogodba	347
10.1. Ekonomski razlogi za sklepanje komisijskih pogodb	348
10.2. Opredelitev in pravna narava komisijske pogodbe . . .	349
10.3. Ločenost pravnih razmerij	353
10.4. Komisijska pogodba v primerjalnem pravu	354
10.5. Pravice in obveznosti komisionarja	355
10.5.1. Izvršitev naročila v interesu komitenta	355
10.5.2. Sklepanje poslov za svoj račun oziroma vstopna pravica komisionarja	357
10.5.3. Obveznosti z blagom	358
10.5.4. Konsignacija	359
10.5.5. Predaja posla komitentu	360
10.5.6. Odškodninska odgovornost komisionarja	361
10.5.7. <i>Del credere</i> odgovornost komisionarja	361
10.6. Pravice in obveznosti komitenta	362
10.6.1. Prezem posla	362
10.6.2. Plačilo provizije in povrnitev stroškov	363
10.6.3. Varstvo komitenta v primeru komisionarjevega stečaja ali izvršbe na njegovo premoženje	364
11. Agencijska pogodba ali pogodba o trgovinskem zastopanju . .	367
11.1. Ekonomski razlogi za sklepanje agencijskih pogodb	368
11.2. Pravni viri za agencijsko pogodbo	369
11.3. Splošno o agencijski pogodbi	371
11.3.1. Opredelitev in pravna narava	371
11.3.2. Stranki pogodbe	374
11.3.3. Obseg agentovih pooblastil	375
11.3.4. Obličnost	377
11.3.5. Agencijska pogodba in konkurenčno pravo	378
11.4. Elementi agencijske pogodbe v novejših pogodbenih tipih	378
11.5. Pravice in obveznosti agenta	379
11.5.1. Skrb za principalove interese in obveznost ravnanja po navodilih principala	379

11.5.2.	Obveznosti v fazi izbire, med sklepanjem in izpolnjevanjem pogodbenih obveznosti	380
11.5.3.	Odškodninska odgovornost agenta	381
11.5.4.	<i>Del credere</i> odgovornost agenta	382
11.6.	Pravice in obveznosti principala	382
11.6.1.	Sodelovalna dolžnost.	382
11.6.2.	Plačilo provizije.	383
11.7.	Prenehanje agencijske pogodbe	386
11.7.1.	Redno prenehanje	386
11.7.2.	Izredno prenehanje	387
11.7.3.	Odpravnina agentu	389
11.7.4.	Konkurenčna prepoved po prenehanju pogodbe	390
12.	Distribucijska pogodba	393
12.1.	Ekonomski razlogi za sklepanje distribucijskih pogodb	394
12.2.	Opredelitev distribucijske pogodbe	395
12.3.	Pravna narava in uporaba zakonskih pravil za distribucijsko pogodbo.	397
12.4.	Vsebina distribucijske pogodbe	400
12.4.1.	Pravice in obveznosti strank distribucijske pogodbe	400
12.4.2.	Posebne distribucijske pogodbe	400
12.5.	Konkurenčno pravo in distribucijska pogodba	401
13.	Pogodba o franšizingu.	405
13.1.	Ekonomski razlogi za sklepanje pogodb o franšizingu	406
13.2.	Opredelitev pogodbe o franšizingu in njena pravna narava	407
13.3.	Pravice in obveznosti strank	410
13.4.	Konkurenčno pravo in pogodba o franšizingu	411
14.	Pogodba o finančnem leasingu	413
14.1.	Ekonomski razlogi za sklepanje pogodb o finančnem leasingu	414
14.2.	Opredelitev in pravna narava pogodbe o finančnem leasingu	416

14.2.1.	Pravni viri za pogodbo o finančnem leasingu	416
14.2.2.	Opredelilni elementi za pogodbo o finančnem leasingu	418
14.2.3.	Pravna narava pogodbe o finančnem leasingu	421
14.3.	Vrste leasinskih pogodb	426
14.4.	Pravna razmerja pri finančnem leasingu	427
14.5.	Pravice in obveznosti leasingodajalca	429
14.6.	Pravice in obveznosti leasingojemalca	431
14.7.	Prenehanje pogodbe	433
15.	Pogodba o faktoringu	437
15.1.	Ekonomski razlogi za sklepanje pogodb o faktoringu	438
15.2.	Opredelitev in pravna narava pogodbe o faktoringu	439
15.3.	Vrste faktoringa	442
15.4.	Forfaiting	444
16.	Špedicijska pogodba	447
16.1.	Ekonomski razlogi za sklepanje špedicijskih pogodb	448
16.2.	Pravni viri	448
16.3.	Opredelitev in pravna narava špedicijske pogodbe	449
16.3.1.	Posli in dejanja v zvezi s prevozom	450
16.3.2.	Odplačni namen	451
16.3.3.	Nastopanje v svojem imenu na račun naročitelja	451
16.3.4.	Oblika	452
16.3.5.	Pravna narava špedicijske pogodbe	452
16.4.	Obveznosti špediterja	452
16.4.1.	Splošno o obveznostih špediterja	452
16.4.2.	Obveznosti ob sprejemu naročila	453
16.4.3.	Ravnanje po naročiteljevih navodilih	454
16.4.4.	Obveznosti s pakiranjem	456
16.4.5.	Obveznosti z listinami	457
16.4.6.	Odgovornost špediterja za delo tretjih oseb	457
16.5.	Obveznosti naročitelja	459
16.5.1.	Plačilo	459
16.5.2.	Sodelovalna dolžnost	461
16.5.3.	Pravica do odstopa od pogodbe	461

16.6. Posebne oblike špedicije	462
16.6.1. Špedicija s fiksnim plačilom	462
16.6.2. Zbirna špedicija.	462
17. Skladiščna pogodba	465
17.1. Ekonomski razlogi za sklepanje skladiščnih pogodb	466
17.2. Pravni viri za skladiščno pogodbo	466
17.3. Opredelitev in bistvene sestavine skladiščne pogodbe	467
17.3.1. Opredelitev skladiščne pogodbe in razlikovanje od drugih pogodbenih tipov	467
17.3.2. Bistvene sestavine skladiščne pogodbe	469
17.4. Obveznosti in pravice skladiščnika	470
17.4.1. Obveznost varovanja in strokovne oskrbe	470
17.4.2. Obveznost obveščanja položnika o blagu.	471
17.4.3. Obveznost ob prevzemu blaga od prevoznika	472
17.4.4. Obveznost prodaje blaga.	473
17.4.5. Odškodninska odgovornost skladiščnika	473
17.5. Obveznosti in pravice položnika	474
17.5.1. Obveznost dvigniti blago	474
17.5.2. Obveznosti ob dvigu oziroma prevzemu blaga iz skladišča	475
17.5.3. Obveznost plačila	476
17.6. Skladiščnica	477
17.6.1. Gospodarski pomen skladiščnice	477
17.6.2. Sestavine in vsebina skladiščnice.	478
17.6.3. Obveznost skladiščnika na podlagi skladiščnice	479
17.6.4. Prenos skladiščnice	480
18. Pogodba o kontroli blaga in storitev	483
18.1. Ekonomski razlogi za sklepanje pogodb o kontroli blaga in storitev	484
18.2. Pravni viri za pogodbo o kontroli blaga in storitev . .	485
18.3. Opredelitev in pravna narava	485
18.4. Obveznosti in pravice kontrolne organizacije	488
18.5. Odškodninska odgovornost kontrolne organizacije za navedbe v certifikatu	490

18.6.	Obveznosti in pravice naročnika	491
18.7.	Posebne oblike pogodbe o kontroli blaga in storitev	492
18.7.1.	Kontrola s prevzemom (pogodba o kontroli in zastopanju)	492
18.7.2.	Kontrola z garancijo	493
19.	Gradbena pogodba in z gradnjo povezane pogodbe	495
19.1.	Opredelitev in pravna narava gradbene pogodbe ...	496
19.1.1.	Opredelitev in pravna narava	496
19.1.2.	Pojem gradbe	497
19.1.3.	Bistvene sestavine gradbene pogodbe	500
19.1.4.	Oblika	503
19.2.	Pravni viri za gradbeno in z gradnjo povezane pogodbe	506
19.3.	Pogodba o izdelavi projekta	508
19.4.	Pogodba o nadzoru pri gradnji	509
19.5.	Določitev cene in pogoji za spremembo cene	510
19.5.1.	Razlogi za posebna pravila o spremembi cene v gradbeni pogodbi	510
19.5.2.	Pomen dogovora o ceni	511
19.5.3.	Klavzule o obsegu del za dogovorjeno ceno	516
	<i>Cena po enoti mere</i>	516
	<i>Skupaj dogovorjena cena</i>	517
	<i>Cena na ključ</i>	519
19.5.4.	Dodatna dela	519
19.5.5.	Sprememba cene zaradi spremembe cen na trgu	521
19.6.	Obveznosti in pravice izvajalca	524
19.6.1.	Obveznosti pri izvedbi gradbenih del	524
19.6.2.	Omogočiti nadzor nad izvajanjem del	525
19.6.3.	Prepustitev del podizvajalcem	525
19.6.4.	Kršitve pogodbenih obveznosti	528
19.7.	Odgovornost za napake gradbe	529
19.7.1.	Odgovornost glede na vzrok	530
19.7.2.	Očitne, skrite napake in napake v solidnosti gradbe ...	532

19.7.3.	Zahtevki zoper izvajalca, projektanta in nadzornega inženirja	535
19.7.4.	Prehod pravic iz naslova odgovornosti za napake	536
19.8.	Obveznosti in pravice naročnika	536
19.9.	Prehod nevarnosti	538
19.10.	Kompleksni posli v zvezi z gradnjo	539
20.	Pogodba o nadzoru pri gradnji	541
20.1.	Razlogi za sklepanje pogodb o nadzoru pri gradnji	542
20.2.	Pravna narava pogodbe o nadzoru pri gradnji	543
20.3.	Obveznosti nadzornega inženirja	544
20.3.1.	Pogodbena in zakonska pravila o obveznostih nadzornega inženirja	544
20.3.2.	Tipične obveznosti nadzornega inženirja	546
20.4.	Nadzorni inženir in izvajalec gradnje	549
20.5.	Odgovornost nadzornega inženirja za napake gradbe	550
21.	Gradbena pogodba in z gradbeno mešane pogodbe po pravilih FIDIC	553
21.1.	Razlogi za sklepanje pogodb po pravilih FIDIC	554
21.2.	Organizacija FIDIC in njeni akti	555
21.3.	Rdeča knjiga FIDIC	557
21.4.	Rumena knjiga FIDIC	558
21.5.	Srebrna knjiga FIDIC	560
21.6.	Konkretna sklenitev pogodbe po pravilih FIDIC	562
21.7.	Vprašanja, urejena s pravili FIDIC	563
Literatura		565
Stvarno kazalo		581

1. Gospodarsko pogodbeno pravo v pravnem sistemu

- 1.1. O monizmu in dualizmu pogodbenega in gospodarskega pogodbenega prava
- 1.2. Gospodarska pogodba, gospodarski subjekt
- 1.3. Značilnosti gospodarskih pogodb
- 1.4. Poenotenje gospodarskega pogodbenega prava
- 1.5. Gospodarsko pogodbeno pravo v pravnem sistemu

1.1. O monizmu in dualizmu pogodbenega in gospodarskega pogodbenega prava

Rimsko pravo ni poznalo posebnega prava trgovcev, seveda pa je rimsko civilno pravo (enako rimsko obligacijsko pravo) povsem zadovoljevalo tudi potrebe tedanjih trgovcev. Po razpadu rimskega cesarstva je vsaj v njegovem zahodnem delu prej cvetoča trgovina zamrla, s tem pa je odpadla potreba po pravilih za urejanje pogodbenih razmerij. V poznem srednjem veku je gospodarski razvoj ponovno spodbudil razvoj trgovine in **nastanek posebnega prava trgovcev**.¹

Ob sprejetju prvih kodifikacij civilnega prava v 19. stoletju se je postavljalo vprašanje, ali naj razvoj prava ohrani posebno stanovsko pravo – pravo trgovcev – ali pa naj razvoj obligacijskega prava poteka enotno, ne glede na subjekte pravnih razmerij.

Danes prevladujejo stališča, da narava pravnih razmerij med trgovci oziroma gospodarskimi subjekti zahteva posebno pravno ureditev sicer istovrstnih pravnih razmerij. Opozarja se torej na razlike med obligacijskim in gospodarskim pogodbenim pravom, seveda pa samostojnosti gospodarskega pogodbenega prava ni mogoče absolutizirati.² Pogodbena razmerja med gospodarskimi subjekti se v novejši literaturi pogosto označujejo s kratico B2B (*business to business*).³

V teoriji se z **monizmom** označujejo pravni redi, ki enotno urejajo obligacijska razmerja, torej ne glede na to, kdo so subjekti teh razmerij, z **dualizmom** pa pravni redi, ki imajo za obligacijska razmerja gospodarskih subjektov posebna pravila. Kot kriterij za razlikovanje med monizmom ali dualizmom obligacijskega in gospodarskega pogodbenega prava pogosto neut-

¹ K nastanku posebnega srednjeveškega prava trgovcev so pripomogli enotni običaji, ki so se razvili na sejnih in v pomorskem prometu, ter posebna sodišča za reševanje sporov med trgovci. Ker uveljavljeni običaji med trgovci niso ustrezali vse bolj zapletenim pravnim razmerjem, je prav razvoj prava trgovcev povzročil recepcijo rimskega prava.

² O tem v slovenski pravni teoriji: S. Pretnar, Oris primerjalnega trgovinskega prava I, str. 14–15, B. Zabel, Uvod v gospodarsko pogodbeno pravo, str. 50–76, Mirko Ilešič, Kako do sodobne ureditve gospodarskih pogodb?, str. 764–765.

³ Posebna oziroma drugačna pravila posegajo tudi v pogodbeno razmerja s potrošniki oziroma v razmerja, pri katerih je na eni strani gospodarski subjekt ali drugačna profesionalna oseba, na drugi strani pa potrošnik. Tovrstne pogodbe se popularno označujejo s kratico B2C (*business to consumer*). Tako imenovano potrošniško pravo je prav tako poseglo v pravila splošnega obligacijskega prava. O oblikovanju posebnih pravil za pogodbeno razmerja glede na poseben status pogodbenih strank M. Juhart, Erozijska obligacijskega prava, in D. Možina, Evropeizacija in modernizacija obligacijskega prava.

emeljeno služi enoten ali poseben zakon. Po tem kriteriju naj bi veljal na primer v Sloveniji, Švici, Italiji monizem ali enotno obligacijsko pravo, v Nemčiji, Avstriji, Franciji pa dualizem ali deljeno obligacijsko pravo.⁴ **Enoten ali poseben zakon je le nomotehnična rešitev. Zato je bolj kot ureditev v istem ali dveh zakonih smiselno upoštevati, ali in v kolikšni meri so uveljavljene vsebinske razlike med splošnim pogodbenim in gospodarskim pogodbenim pravom.**

V Sloveniji so v istem predpisu, Obligacijskem zakoniku (OZ),⁵ urejena splošna pogodbeno razmerja in pogodbeno razmerja gospodarskih subjektov, kar pa še zdaleč **ne pomeni, da slovenski pravni red ne priznava in upošteva razlik med pogodbenim in gospodarskim pogodbenim pravom.** Glede uveljavitve posebne ureditve za pogodbeno razmerja gospodarskih subjektov pa je OZ nekoliko zavajajoč. V prvem odstavku 13. člena OZ je določeno, da se določbe tega zakonika, ki se nanašajo na pogodbe, uporabljajo za vse vrste pogodb, razen če ni za gospodarske pogodbe izrecno drugače določeno. Ker je v OZ število takšnih določb (tj. določb, ki izrecno določajo drugačno ureditev za gospodarske pogodbe) majhno, bi to lahko navedlo na razlago, da je tudi drugačnih pravil za gospodarske pogodbe manjše število in da zato ni vredno govoriti o razlikah med pogodbenim in gospodarskim pogodbenim pravom. Upoštevati je treba, da so nekatere od določb takšne narave, da pogojujejo drugačno vsebino (na primer gospodarske pogodbe) tudi takrat, kadar v OZ to ni izrecno določeno (na primer na podlagi generalne klavzule 12. člena OZ o uporabi poslovnih običajev, uzanc in prakse). Ob tem pa je v številnih primerih vsebina pravil za gospodarske pogodbe spremenjena tudi zato, ker je vsebina pravnih standardov drugačna takrat, kadar se nanašajo na ravnanja gospodarskih subjektov, in to brez posebne zakonske navedbe, da velja za gospodarske pogodbe drugače. *Na primer pričakovana škoda (pravni standard) bo drugačnega obsega v primeru gospodarske pogodbe, kot pa takrat, ko ne gre za gospodarske subjekte.*

Vsebinska primerjava pravil o gospodarskih pogodbah med pravnimi redi, ki imajo vse pogodbe urejene v istem predpisu, in pravnimi redi, ki imajo posebne predpise za gospodarske pogodbe, kaže, da zgolj poseben predpis

⁴ Obširno in temeljito analizo o enotnosti in razlikah v primerjalnem pravu glej v D. Tallon, *Civil Law and Commercial Law*.

⁵ Obligacijski zakonik (OZ), Uradni list RS, št. 83/01, 28/06 – odločba US, 32/04, 40/07, 97/07 – UPB1, 64/16 – odl. US, 20/18.

ne pogojuje razlik med obema sistemoma. Pomembno je, ali so uveljavljene vsebinske razlike.⁶ S tega vidika pa ni bistvenih razlik med slovenskim pogodbenim pravom za gospodarske subjekte in na primer avstrijskim ali nemškimi pravom. V prid oceni, da slovenski pravni red priznava razlike, je tudi dejstvo, da je v slovenski pravni sistemizaciji oziroma prej jugoslovanski pravni sistemizaciji tradicionalno uveljavljena pravna veja gospodarsko pravo (kar je sicer širši pojem kot gospodarsko pogodbeno pravo), na pravnih fakultetah pa se poučuje predmet gospodarske pogodbe.

Posebna pravila za gospodarske pogodbe so torej v OZ nomotehnično uveljavljena na **tri načine**:

- **z izrecnimi drugačnimi pravili za gospodarske pogodbe,**
- **z vključitvijo posebnih pravnih virov,**
- **z drugačno uporabo in razlago pravnih standardov v gospodarskih pogodbah.**

1.1.1. Izrecna drugačna pravila za gospodarske pogodbe

Izrecnih drugačnih pravil za gospodarske pogodbe je v OZ razmeroma malo. Mišljeni so primeri, ko OZ izrecno določi, da je v primeru gospodarske pogodbe vsebina obveznosti drugačna. Taki primeri so:

- *Splošni zastaralni rok je po 346. členu OZ pet let. V 349. členu OZ je določeno, da terjatve iz gospodarskih pogodb kot tudi terjatve za povrnitev izdatkov, nastalih v zvezi s temi pogodbami, zastarajo v treh letih.*
- *Po splošnih pravilih se lahko dolžnik in upnik dogovorita, da upnik ne sme prenesti terjatve na drugega. Prenos, ki je v nasprotju s takšnim dogovorom, nima pravnega učinka. V četrtem odstavku 417. člena OZ je določeno, da v primeru, če sta se dolžnik in upnik iz gospodarske pogodbe dogovorila, da upnik ne bo smel prenesti denarne terjatve na drugega, prenos kljub temu učinkuje.*
- *Po splošnih pravilih mora kupec o očitnih napakah obvestiti prodajalca v osmih dneh. V prvem odstavku 461. člena OZ je določeno, da mora v gospodarski pogodbi kupec nemudoma obvestiti prodajalca o očitnih napakah.*

⁶ Celó v angleškem pravu, kjer ni posebnih pravil za posle, ki jih sklepajo gospodarski subjekti, se izraža težnja po drugačni razlagi pravnih pravil, kadar posle sklepajo gospodarski subjekti. Več o tem C. M. Schmitthoff, *Modern Trends in English Commercial Law*.